

Konkurenčna prednost v varni hrani

USKLAJEVANJE EVROPSKIH PREDPISOV O VARNI PREHRANI

Konec januarja je v organizaciji živilskega poslovnega foruma - CIES v Barceloni potekala dvodnevna mednarodna konferenca o varni hrani. Konference s pomenljivim naslovom: "Varna hrana - tvegani posel" se je udeležilo prek 330 predstavnikov iz 36 držav z vsega sveta, med njimi vidni predstavniki vodilnih svetovnih trgovinskih verig z živilskimi izdelki, predstavniki živilsko-predelovalne industrije, izdelovalci opreme in embalaže za živila ter predstavniki različnih vladnih in nevladnih institucij in certifikacijskih hiš. Osrednja tema konference je bil poslovni vidik proizvodnje in distribucije varne hrane. V sklopu tega so bili predstavljeni zakonska ureditev na tem področju, najnovejši trendi na področju zagotavljanja varne hrane v celotni prehranski verigi, nova tveganja in metode obvladovanja procesov, povezanih z varno hrano. Posebej so bili predstavljeni vodilni standardi za obvladovanje sistema HACCP in izkušnje podjetij, ki se dnevno srečujejo s problemom zagotavljanja varne hrane svojim potrošnikom.

MAG. BRANKA SKRT, ŠPELA KERN, SIQ

Varno hrano opredeljuje na najvišji ravni mednarodno referenčni dokument Codex Alimentarius, ki sta ga najprej sprejela FAO (Food and Agriculture Organization) in WTO (World Trade Organization). Določila in opredelitve, ki iz njega izhajajo, so države po svetu postavile kot osnovo za svoje nacionalne predpi-

se. Prav tako je Evropska unija (EU) prek direktiv zahtevala od članic, da smernice in načela iz Codexa Alimentariususa vnesejo v nacionalni pravni red in z uvedbo sistema HACCP (Hazard Analysis and Critical Control Points ali Analiza tveganja in kritične kontrolne točke) v vsej prehranski verigi zagotovijo prebivalcem EU varno hrano. Kasneje se je

izkazalo, da se nacionalni predpisi v različnih državah članicah različno razlagajo in tudi izvajajo v praksi, kar pa je bilo v nasprotju z načelom, da mora biti za varnost potrošnika poskrbljeno v vseh članicah EU na enaki ravni. Zato, pa tudi zaradi pojava vedno novih afer z zdravju škodljivo hrano (pojav norih krav - BSE, dioksinaska afera, vdor GMO - gensko spremenjene hrane na trg, prašičja kuga, itd.), so se v Bruslju odločili za uskladitev predpisov, kar naj bi zagotavljalo v vseh članicah enake pogoje, pod katerimi bi vsi udeleženci v prehranski verigi morali zagotoviti, da na trg pride le varna hrana.

Evropski parlament je tako leta 2002 izdal krovni zakon o hrani in ustanovil posebno agencijo za varno hrano (EFSA) s sedežem v Parmi. Na podlagi tega krovnega zakona bo Evropska komisija nadalje urejala in nadzirala enotno izvajanje predpisanih sistemov za zagotavljanje varne hrane v vseh članicah. Zakon, poleg zahtev po izvajanju sistema

HACCP, s prihodnjim letom uvaja še zagotavljanje sledljivosti, določila o označevanju izdelkov in določila o poreklu blaga.

Evropski in nacionalni državni organi se tako trudijo zakonsko urediti področje varne hrane. Vendar pa nove politične odločitve glede varne hrane, ki so večinoma posledica afer, ne rešujejo problemov nujno učinkovito, še manj pa jih odpravljajo in so lahko za

Zahteve po certificiranju že vpeljanih sistemov HACCP v vseh členih prehranske verige bodo postale tudi pri nas nekaj povsem običajnega.

same proizvajalce živilskih izdelkov zelo neracionalne in nepraktične. Tako se v zadnjem času v proces odločanja v Bruslju vedno bolj vključujejo industrija in trgovci prek predstavnikov, lobistov in interesnih združenj. Pot do dejanskega pravno-administrativnega poenotenja sistemov in postopkov za zagotavljanje varne hrane v praksi bo tako kljub

prizadevanjem evropskih in nacionalnih državnih institucij še dolga in to že med članicami EU, kaj šele na svetovni ravni.

Pomena distribucije varne hrane in kolikšno škodo jim

Pridobljen certifikat posredno veča zaupanje podjetja v očeh državnih inšpektorjev in, kar je najpomembneje, veča zaupanje med poslovnimi partnerji.

lahko povzroči afera, povezana z njihovimi izdelki, so se najprej začele zavedati velike trgovinske verige, ki ponujajo živilske izdelke pod svojo trgovsko znamko (kot na primer Spar, Coop, Tesco, Carrefour, itd.). Že najmanjša zastupitev in okužba, kaj šele resno ogrožanje življenj zaradi oporečnih živilskih izdelkov, lahko nepopravljivo škoduje ugledu trgovske znamke in s tem podjetja na trgu. Konkurenčne prednosti ter poslovna uspešnost podjetja se namreč gradijo na kakovosti storitev in zaupanju kupcev. Velike evropske in svetovne trgovinske mreže so zato že pred časom (nekateri že pred desetletji) začele zahtevati od svojih dobaviteljev ne samo da uvedejo sistem HACCP v svoj proizvodni proces, ampak da to tudi dokažejo s certifikatom neodvisne certifikacijske institucije.

Standardi varne hrane

V ta namen so se v različnih državah po svetu in na različnih ravneh razvili različni standardi za zagotavljanje varne hrane, ki pa vsi po vrsti temeljijo na smernicah Codex Alimentarius. Trenutno najbolj razširjeni standardi so: BRC, EFSIS, IFS, SQF, DS in različni tehnični nacionalni standardi HACCP. Nekateri trgovske verige, kot je na primer TESCO, so v skrbi za

kupce že skozi zadnja desetletja celo razvile kriterije, ki jih morajo izpolnjevati njihovi dobavitelji živilskih izdelkov. CIES - svetovni forum za varno hrano, si prizadeva, da bi standarde bodisi med seboj harmonizirali bodisi bi jih države in trgovinske verige medsebojno priznavale.

Certifikacijske hiše imajo v Evropi in drugod po svetu pri zagotavljanju izvajanja sistema

Ena izmed možnih rešitev za poenotenje standardov za varno hrano se kaže v izdaji novega samostojnega standarda ISO 22000, ki ga bo predvidoma v prvi polovici naslednjega leta izdala mednarodna organizacija za standardizacijo (ISO). Ta standard bo združeval vse elemente HACCP, poleg tega pa še pravila dobre poslovne prakse, sledljivosti in etiketiranja. Kot orodje za implementacijo HACCP sistema bo uporaben v vseh fazah prehranske verige. Narejen bo v duhu ISO standardov, tako da bodo podjetja, ki imajo v poslovnih sistemih že vgrajenega katerega od ISO standardov (ISO 9001, ISO 9004, ISO 14001 ...), v prednosti pri vpeljavi zahtev standarda v svoj sistem. Še posebej bo bistveno lažje pridobiti certifikat ISO 22000 tistim podjetjem, ki že imajo integriran sistem HACCP v sistem kakovosti ISO 9001 in takšen sistem tudi že preverjen s strani certifikacijske hiše.

varne hrane velik pomen. Z neodvisnimi in strokovnimi presojami na podlagi enotnih pravil zagotavljajo enotne kriterije pri ocenjevanju delovanja sistemov za varno hrano (HACCP) v vseh presojanih organizacijah. Presojajo visoko strokovni in izkušeni presojevalci, ki so po točno določenih merilih usposobljeni za izvajanje presoj v različnih živilskih sektorjih. Najboljše presoje so tiste, ki so opravljene v nacionalnem materinem jeziku, saj se presojevalec lahko le na ta način dejansko poglobi in vživi v proizvodni sistem podjetja in delovni proces in tako preveri usklajenost celotnega sistema z zahtevami HACCP. Presojevalec v podjetju mora tudi biti strokovnjak s področja, ki ga presoja. Tako je pomembno, da ima vsaka certifikacijska hiša izbrano skupi-

no strokovnjakov iz različnih živilskih dejavnosti: mesna, pekovska in konditorska, mlečna, industrija pijač, končnih izdelkov, industrijskih kuhinj... Le presoje na takšnem najvišjem kakovostnem nivoju zagotavljajo zanesljivost presojanih procesov v organizaciji.

Kakovost presojanja v skladu s standardi in samo izvajanje postopkov in izdajanje certifikatov je poleg tega skrbno

lahko osredotočijo na samo presojo sistema HACCP in so do njega objektivni. Presoje izvajajo na podlagi vnaprej pripravljenega in preizkušenega kontrolnega lista, ki omogoča sistematičen pristop k pregledu sistema.

Pomen certifikata

Samo certificiranje ima neposredni vpliv na podjetje zaradi več razlogov. V podjetje vnaša občutek odgovornosti med vse udeležence v procesu in poveča pripravljenost na odziv v primeru kriznih situacij. Rezultate presoje lahko vodstvo uporabi za stalne izboljšave. Neodvisni presojevalec lažje opazi priložnost za nadaljnje izboljšanje ustreznega sistema kot nekdo, ki je tesno povezan z obstoječim sistemom. Pri tem ne gre zanemarjati dejstva, da so zunanja priporočila pri vodstvu običajno boljše sprejeta kot notranji nasveti ekipe HACCP.

Pridobljen certifikat posredno veča zaupanje podjetja v očeh državnih inšpektorjev in, kar je najpomembneje, veča zaupanje med poslovnimi partnerji. S takšnim pristopom podjetje izkazuje zrelost, odgovornost in odnos do potrošnika, ki ima pri tem največjo korist - na krožnik dobi varno hrano.

V prihodnje ne gre pričakovati, da bi se pozornost javnosti glede varne hrane zmanjševala, temveč ravno nasprotno. Zahteve po certificiranju že vpeljanih sistemov HACCP v vseh členih prehranske verige bodo postale tudi pri nas nekaj povsem običajnega. In prav je tako! Potrošnikova varnost mora biti vedno na prvem mestu.

nadzirano s strani posebnih mednarodnih akreditacijskih organov, kar zagotavlja še dodatno garancijo za poenoteno certificiranje na mednarodni ravni. Tudi akreditacijski organi so preverjeni s strani združenj, katerih člani so. Eno takšnih združenj je EA (European co-operation for Accreditation), ki preverja delovanje akreditacijskih organov glede na izpolnjevanje zahtev posebnih standardov za izvajanje samih presoj.

Presoje neodvisnih institucij - certifikacijskih hiš - so uspešnejše od presoj notranjih strokovnjakov že zaradi preprostega dejstva, da dva para oči vidita več kot en. Poleg tega zunanji presojevalci ne morejo biti tako imenovano profesionalno slepi, saj jim procesi in okolje v podjetju niso sami po sebi umevni. Veliko bolje se

Iz enega žaklja v drugega

DAVEK OD DOHODKA PRAVNIH OSEB

Davčna razbremenitev socialno šibkejših bo na drugi strani dodatno davčno obremenila pravne osebe

VIDA PETROVČIČ

Zdaj že razpita davčna reforma, ki se za namček sprejema celo v volilnem letu, prinaša največ sprememb pri obdavčitvi dohodnine, ki naj bi šla v korist socialno šibkejših. Vlada načrtuje, da bo zaradi spremenjenega dohodninskega zakona dobila v proračun za deset odstotkov - to je za okoli 35 milijard tolarjev manj, kot dobi danes iz tega naslova. Zato bo treba vzeti drugje, predvidoma iz dohodka pravnih oseb. Zakon o davku od dohodka pravnih oseb pa nadomešča sedanji zakon o davku od dobička pravnih oseb.

Manj olajšav za naložbe

Davčni zavezanec bo, če bo zakon sprejet, kot je predlagan, vsaka pravna oseba domačega ali tujega prava, torej rezident in nerezident za dohodke, ki imajo svoj vir v Sloveniji. Osnova za davek bo dobiček, ki je opredeljen kot presežek prihodkov nad odhodki, in dohodek. Stopnja obdavčitve bo še naprej 25-odstotna. Pri poslovanju med povezanimi osebami bo davčna osnova ugotovljena upoštevanje transferne cene med njimi

za blago in storitve, vključno z neopredmetenimi sredstvi in drugim premoženjem. Med novostmi, ki so zbudile največ negotovanja v javnosti, omenimo, da se kot odhodki ne bodo priznale naložbe za pridobitev in izboljšanje zemljišča, obnovo in rekonstrukcijo osnovnih sredstev, odhodki za pokrivanje izgub iz preteklih let, rezervacije za kritje možnih izgub, stroški, ki se nanašajo na pri-

vatno življenje, bonitete delavcem, kazni, obresti, davki, podkupnine in donacije. V višini 50 odstotkov pa bodo delno priznani odhodki le stroški reprezentance in stroški nadzornega sveta. Odpis terjatve pa bo priznan kot odhodek le pod določenimi pogoji, če je bil znesek terjatve že vključen v prihodke in so bila opravljena vsa dejanja za dosego poplačila dolga.

Veliko je bilo tudi pripomb na davčne olajšave. Zavezanec za davek od dohodka pravnih oseb bo lahko uveljavljal zmanjšanje davčne osnove v višini 10 odstotkov investirane-

ga zneska v opremo, razen v osebna motorna vozila ter razen v pohištvo in pisarniško opremo brez računalniške opreme. Zmanjšanje davčne osnove lahko uveljavlja tudi zavezanec v primeru finančne ga najema. Davčna olajšava za donacije za humanitarne, dobrodelne, znanstvene, vzgojno izobraževalne, športne, ekološke in religiozne namene bo znašala v prihodnje le največ 0,2 odstotka obdavčenega prihodka. Olajšava za donacije za kulturne namene pa bo znašala le 0,1 odstotka obdavčenega prihodka. ■

i n f o *l i n k*

zanesljiva pot do informacij

Gospodarska zbornica Slovenije
Dimičeva 13, 1504 Ljubljana
tel.: 01-58 98 102
faks: 01-58 98 100

Obrt po novem

NOVELA OBRTEGA ZAKONA

V Uradnem listu številka 18/04 je bil objavljen zakon o spremembah in dopolnitvah obrtnega zakona, ki je začel veljati 13. marca. Zakon pri naša številne spremembe, v članku pa so navedene bistvene razlike med prejšnjo in novo ureditvijo z zornega kota opravljanja obrtnih oziroma obrti podobnih dejavnosti.

STANE VALIČ

Znovelo zakona je bila spremenjena opredelitev obrtne dejavnosti. Obrtna dejavnost je po novem pridobitna dejavnost, ki se opravlja v skladu s 5. členom zakona in za opravljanje katere je potrebna ustrežna poklicna usposobljenost. Dosedanja lista A obrtnih dejavnosti bo nadomeščena z uredbo vlade, v kateri bodo določene obrtne dejavnosti in mojstrski nazivi v teh dejavnostih.

Če povzamemo ureditev v 3. in 5. členu zakona, gre pri posameznem gospodarskem subjektu za izvajanje dejavnosti na obrtni način v primeru, kadar sta kumulativno (skupno) izpolnjena naslednja pogoja, in sicer da je ta dejavnost z vladno uredbo določena kot obrtna dejavnost in da ima izvajanje te dejavnosti pri konkretnem gospodarskem subjektu značilnosti iz 5. člena zakona. To pomeni, da gre za proizvodno ali storitveno dejavnost na podlagi individualnih naročil, proizvodnja se opravlja le v majhnih serijah, serijska proizvodnja ne obsega pretežnega dela dejavnosti, uporabljajo se stroji, orodja in tehnične naprave, ki so primerne za opravljanje dejavnosti na opisan način in nimajo značilnosti tekočih trakov ali avtomatiziranega delovnega procesa.

Z novelo zakona so bili določeni še dodatni pogoji oziroma kriteriji za presojo, ali se

neka dejavnost pri posameznem gospodarskem subjektu opravlja na obrtni način. Po novem mora biti izpolnjen tudi dopolnilni pogoj, da se dejavnost z opisanimi značilnostmi opravlja trajno (nova tretja alineja 1. odstavka 5. člena zakona). Dodan je bil nov izločitveni kriterij, in sicer se ne šteje za obrtno tista dejavnost, ki se opravlja v majhnem obsegu kot dopolnitev drugim dejavnostim gospodarskega subjekta (novi 2. odstavek 5. člena zakona).

Ista dejavnost se lahko opravlja na obrtni ali neobrotni način – za prvega je potrebno obrtno dovoljenje, za drugega ne.

Navedene dopolnitve zakona bodo v praksi odpravile sedanjo ureditev, po kateri se je tudi v primeru občasnega opravljanja dejavnosti na obrtni način ali tudi v primerih, ko se je ta opravljala v majhnem obsegu ali kot dopolnitev drugim dejavnostim štelo, da je tak gospodarski subjekt dolžan izpolnjevati pogoje iz obrtnega zakona in dobiti obrtno dovoljenje.

Obrtno dovoljenje

Pravica do opravljanja obrtne dejavnosti ter dejavnosti domače in umetnostne obrti se pridobi na podlagi obrtnega dovoljenja in vpisa v obrtni

register. Obrtno dovoljenje je dokazilo o izpolnjevanju pogojev za opravljanje dejavnosti (2. odstavek 6. člena zakona). Navedeno določilo je treba upoštevati v povezavi z ureditvijo v zakonu o gospodarskih družbah. Zakon o gospodarskih družbah določa, da gospo-

začne opravljati dejavnost, ko izpolni posebne pogoje, določene z drugim zakonom. Če drug zakon določa, da sme družba začeti z opravljanjem dejavnosti, ko pristojni državni organ oziroma organizacija z javnimi pooblastili izda odločbo, s katero ugotovi, da družba

darska družba lahko začne opravljati dejavnost, ko je vpisana v register (sodni register). Če drug zakon za začetek opravljanja določene dejavnosti poleg tega pogoja določa še posebne pogoje za opravljanje te dejavnosti, lahko družba

izpolnjuje pogoje za opravljanje te dejavnosti, lahko družba začne opravljati dejavnost, ko pristojni organ izda tako odločbo. Enaka ureditev velja za samostojnega podjetnika posameznika, ki se vpisuje v vpisnik samostojnih podjetnikov

posameznikov, le izjemoma v sodni register.

Pridobitev obrtnega dovoljenja za izvajanje dejavnosti, ki se opravlja na obrtni način, je torej pogoj, ki ga mora gospodarska družba ali samostojni podjetnik posameznik izpolniti pred začetkom izvajanja te dejavnosti, v nasprotnem se takšno opravljanje dejavnosti v skladu z določili zakona o preprečevanju dela in zaposlovanja na črno šteje za delo na črno. Obrtno dovoljenje izda Obrtna zbornica Slovenije, če prosilec izpolnjuje predpisane pogoje. Na pod-

upoštevati vse značilnosti njegovega opravljanja konkretne dejavnosti in primerjave z značilnostmi, opisanimi v 5. členu zakona, ne zgolj dejstva, da se neka dejavnost nahaja na seznamu obrtnih dejavnosti.

Obrti podobna dejavnost

Z novelo zakona je bila spremenjena opredelitev obrti podobne dejavnosti. In sicer je to tista pridobitna dejavnost, ki je tradicionalno povezana z obrtjo in jo kot glavno dejavnost trajno opravljajo samostojni podjetniki posamezniki

Za vpis v obrtni register obrti podobnih dejavnosti so po novem pomembna le naslednja dejstva:

- gospodarski subjekt je samostojni podjetnik posameznik ali majhna gospodarska družba in
- kot glavno dejavnost trajno opravlja dejavnost, ki je uvrščena na seznam obrti podobnih dejavnosti, določen v uredbi Vlade RS.

lagi izdanega obrtnega dovoljenja Obrtna zbornica Slovenije po uradni dolžnosti vpiše subjekt v obrtni register. Izdajanje in odvzem obrtnega dovoljenja se v skladu s 34. členom Obrtnega zakona šteje za javno pooblastilo.

Zaradi nekaterih nejasnosti, ki so se pojavljale v praksi, je treba poudariti, da navedeno velja za katero koli registrirano dejavnost, ki jo opravlja gospodarski subjekt, ne le za glavno dejavnost. Prav tako je treba upoštevati, da se lahko ista dejavnost po standardni klasifikaciji dejavnosti, ki se nahaja na seznamu obrtnih dejavnosti, opravlja na obrtni (v tem primeru mora gospodarski subjekt zanj pridobiti obrtno dovoljenje), ali na neobrotni (industrijski) način (v tem primeru obrtno dovoljenje ni potrebno). Presojajo je treba opraviti pri vsakem gospodarskem subjektu posebej in

in gospodarske družbe, ki sodijo med majhne družbe po določbah zakona, ki ureja gospodarske družbe, razen dejavnosti trgovine, finančnega posredništva, poslovanja z nepremičninami, svetovalne dejavnosti (pravno, davčno, podjetniško in tehniško svetovanje ter projektiranje), zdravstva in socialnega varstva ter dejavnosti prometa in zvez.

Majhna gospodarska družba je v skladu z določbo 52. člena zakona o gospodarskih družbah tista družba, ki izpolnjuje dve od naslednjih meril:

- povprečno število zaposlenih v zadnjem poslovnem letu ne presega 50,
- čisti prihodki od prodaje v zadnjem poslovnem letu so manjši od milijarde tolarjev,
- vrednost aktive ob koncu poslovnega leta ne presega 500 milijonov tolarjev.

Tudi po spremembi zakona

se tako kot doslej šteje, da se gostinska dejavnost opravlja kot obrti podobna dejavnost le, če jo opravlja gostinec kot samostojni podjetnik posameznik v gostinskem obratu penzion, restavracija, gostilna, slaščičarna, kavarna in okrepčevalnica ter da se opravljanje prevozniške dejavnosti v cestnem prometu šteje kot obrti podobna dejavnost le, če jo opravlja prevoznik kot fizična oseba na podlagi pridobljene licence kot samostojni podjetnik posameznik.

Pravica do opravljanja obrti podobne dejavnosti se po novem pridobi z vpisom v obrtni register. Obrtna zbornica Slovenije opravi vpis v obrtni register po uradni dolžnosti, potem ko prejme obvestilo upravljavca poslovnega registra (Agencija RS za javnopravne evidence in storitve) o vpisu majhne družbe oziroma samostojnega podjetnika posameznika, ki ima kot glavno dejavnost opredeljeno obrti podobno dejavnost, v poslovni register. Upravljavec poslovnega registra je dolžan Obrtno zbornico Slovenije o vpisu v poslovni register obvestiti v roku petih dni po vpisu. Obrtna zbornica Slovenije o vpisu v obrtni register izda sklep, zoper katerega je dovoljena pritožba na ministrstvo, pristojno za obrt.

Za opravljanje obrti podobnih dejavnosti torej ni več pogoj pridobitev obrtnega dovoljenja, saj se ne ugotavlja več izpolnjevanje posebnih pogojev po obrtnem zakonu. Vpis v obrtni register bo opravila Obrtna zbornica Slovenije po uradni dolžnosti. Ta vpis se ne šteje kot poseben pogoj, ki mora biti izpolnjen pred pričetkom opravljanja dejavnosti v skladu z zakonom o gospodarskih družbah. Posebno odločbo o izpolnjevanju pogojev bo gospodarski subjekt potrebo-

val le v primeru, če to zahteva drug poseben zakon (ne obrtni zakon, pač pa zakon, ki ureja konkretno gospodarsko dejavnost).

Ureditev v prehodnih in končnih določbah zakona

Zakon v prehodnih in končnih določbah določa, da se za srednje in velike gospodarske družbe, ki imajo ob njegovi uveljavitvi, torej 13. marca 2004, veljavno obrtno dovoljenje za opravljanje obrti podobne dejavnosti, še tri leta šteje, da opravljajo obrti podobno dejavnost. V istem roku bo Obrtna zbornica Slovenije dolžna vpisati v obrtni register podjetnike posameznike in majhne družbe, ki na dan uveljavitve novele zakona nimajo obrtnega dovoljenja za opravljanje obrti podobne dejavnosti iz liste B obrti podobnih dejavnosti, če bodo v ta režim sodili po novem. Do izteka triletnega roka se bodo lahko gospodarski subjekti s pisno izjavo opredelili, da ostajajo v zbornici, katere člani so bili na prej omenjeni dan.

Uredbo, s katero bodo na novo določene obrtne oziroma obrti podobne dejavnosti, mora vlada sprejeti v roku šestih mesecev po uveljavitvi novele zakona, torej najkasneje do 13. septembra. Do njene izdaje, vendar najdlje šest mesecev, se še uporablja uredba o listi A obrtnih dejavnosti in listi B obrti podobnih dejavnosti, kolikor ni v nasprotju z zakonom. Predlog seznama obrti podobnih dejavnosti bo pripravilo ministrstvo, pristojno za obrt, v soglasju z Obrtno zbornico Slovenije in Gospodarsko zbornico Slovenije. ■